

İBNÜ'Ş-ŞECERİ

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'ş-Şeceri, *el-Emâlî* (nşr. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî), Kahire 1992, III, 128, vd., 164-192; ayrıca bk. neşredenin girişi, I, 3-211; Kemâleddin el-Enbârî, *Nüzhetü'l-elibbâ* (nşr. Muhammed Ebû'z-Fazl İbrâhîm), Kahire 1386/1967, s. 404-406; Yâkût, *Mu'cemû'l-üdebâ*, XIX, 282-284; İbnü'l-Kiftî, *İnbâhû'r-ruvât*, III, 356-357; İbn Hallikân, *Vefeyât*, VI, 45-50; Abdülbâki b. Abdülmecid el-Yemânî, *İşâretü'l-ta'yîn fi terâcimi'n-nühât ve'l-lugaviyyîn* (nşr. Abdülmecid Diyâb), Riyad 1406/1986, s. 370; Zehebi, *A'lâmü'n-nübelâ*, XX, 194-196; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümû'z-zâhire*, V, 281; Süyûtî, *Buğyetü'l-vu'ât*, II, 324; *Keşfü'z-zunûn*, I, 413; II, 1563; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, IV, 132-134; Serkîs, *Mu'cem*, I, 134; Brockelmann, *GAL* (Ar.), V, 165-166; Şevkî Dayf, *el-Medârisü'n-naḥviyye*, Kahire 1976, s. 277-278; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edeb*, III, 288-289; Bustânî, *DM*, II, 165-166; Ahmed Hasan Ferhât, "Nazarât fîmâ eḥazehû İbnü'ş-Şeceri 'alâ Mekki fi kitâbi Müşkili i'râbi'l-Kur'ân", *MMLADm*, LI/1 (1976), s. 61-97; LI/2 (1976), s. 315-343; LI/3 (1976), s. 518-536; "İbn al-Şadjarî", *El²* (İng.), III, 934; İnâyetullah Fâtihî Nejâd, "İbn Şeceri", *DMBİ*, IV, 68-69; Hüseyin Elmalı, "el-Emâlî", *DİA*, XI, 73.

HÜSEYİN ELMALI

İBNÜ'Ş-ŞELMEGÂNİ

(ابن الشمعاني)

Ebû Ca'fer Muhammed
b. Alî eş-Şelmegânî
(ö. 323/935)

İbn Ebû'l-Azâfir diye de anılan,
tenâsih ve hulûlû benimseyen,
mensuplarının ilâh saydığı
aşırı Şii lider
(bk. MÜŞEBBİHE).

İBNÜ'Ş-ŞEMMÂ

(ابن الشماع)

Ebû Abdillâh Muhammed
b. Ahmed b. Muhammed
eş-Şemmâ' el-Hintâtî
(ö. 861/1457'den sonra)

Tunuslu tarihçi.

Hintâte kabilesine mensuptur. Babası Şemmâ' (mumcu) diye meşhur olduğundan İbnü'ş-Şemmâ' olarak anılmıştır. Babasıyla birlikte Hafsî Sultanı Ebû Fâris Abdülazîz'in (1394-1434) meclislerinde hazır bulundu. Sultan Ebû Amr Osman devrinde (1435-1488) bir ara kadılık yaptı. *el-Edilletü'l-beyyine* adlı eserini Sultan Ebû Amr Osman için 861'de (1457) telif eden İbnü'ş-Şemmâ'nın hayatı hakkında başka bilgi yoktur. Tinbüktî ve İbn Ferhûn gibi çağdaş tarihçiler ondan bahsetmemişlerdir.

Eserleri. 1. el-Edilletü'l-beyyinetü'n-nûrâniyye fî mefâhiri'd-devleti'l-Hafsiyye. Müellif esas itibarıyla İbn Haldûn'un *el-İber*'inden, Abdullah b. Ahmed et-Ticânî'nin *er-Rihle* ve özellikle İbn Kunfûz'un *el-Fârisiyye fî mebdâ-di'î'd-devleti'l-Hafsiyye* adlı eserlerinden istifade etmiştir. Bununla birlikte kitapta orijinal bilgiler de bulunmaktadır. İbn Haldûn ve İbn Kunfûz'un ayrıntılı biçimde anlattıkları olaylara kısaca temas eden İbnü'ş-Şemmâ' daha çok adı geçen Hafsî sultanının devrine ağırlık vermiştir. *el-Edilletü'l-beyyine*'de önce Mağrib'in faziletleri üzerinde durulmuş, Tunus ve Kâbis şehirleriyle Hz. Peygamber'in İfrîkîye'ye gönderdiği ilk seriyyeden bahsedilmiş, ülü'l-emre itaat konusu ele alınmış ve sırasıyla her hükümdarın dönemi hakkında bilgi aktarılmıştır. İbn Ebû Dînâr, Tunus'un Türkler tarafından fethi konusunda önemli bilgiler ihtiva eden bu esere *el-Mü'nis fî aḥbârî İfrîkiyye ve Tûnis* adıyla bir zeyil yazmıştır. Hüseyin b. Muhammed el-Versilânî, İbnü'ş-Şemmâ'nın adını zikretmeden eserden geniş iktibaslarda bulunduğu gibi Muhammed Bâcî el-Mes'ûdî de *el-Hulâşatü'n-naḥiyye* adlı eserini yazarken *el-Edille*'yi başlıca kaynak olarak kullanmıştır. İbn Haldûn'un *el-İber*'inin bir zeyli niteliğinde olan eser ilk defa Osman el-Ke'âk tarafından neşredilmiş (Tunus 1936), daha sonra Tâhir b. Muhammed el-Ma'mûrî *el-Edille*, kitabın üç nüshasından Tunus Abdeliyye Kütüphanesi'ndeki nüshayı (nr. 9954) esas almış, aynı kütüphanedeki diğer nüsha ile (nr. 4049) Bibliothèque Nationale nüshasını (Arapça yazmalar, nr. 4625) karşılaştırarak eseri yayımlamıştır (Tunus 1984). **2. [...] fî 'adedi's-selef min eyyâmî'l-mülûki'l-Hafsiyyîn.** *el-Edille*'nin bir özeti gibidir. Tam adı tesbit edilemeyen eser, iki nüshasına dayanılarak Hafsîler devrindeki siyasî, kültürel ve sosyal hayatla ilgili önemli notlar ilâve etmek suretiyle Osman el-Ke'âk tarafından neşredilmiştir (Tunus 1355/1936).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'ş-Şemmâ', *el-Edilletü'l-beyyinetü'n-nûrâniyye fî mefâhiri'd-devleti'l-Hafsiyye* (nşr. Tâhir b. Muhammed el-Ma'mûrî), Tunus 1984, neşredenin girişi, s. 15-22; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 341-342; Ahmed Abdesslem, *Les historiens tunisiens des XVIIe, XVIIIe et XIXe siècles*, Tunis 1973, s. 157-158, 161-162, 167, 211, 312; Mahfûz, *Terâcimu'l-mu'ellifîn*, III, 210; Robert Brunschvig, "İbn aş-Şammâ", *historien hafside*, *Annales de l'Institut des études orientales*, I, Alger 1934-35, s. 193-212.

CEVAT İZGI

İBNÜ'Ş-ŞEYH el-BELEVÎ

(bk. EBÜ'L-HACCÂC el-BELEVÎ).

İBNÜ'Ş-ŞİHNE, Ebû'l-Fazl

(أبو الفضل ابن الشحنة)

Ebû'l-Fazl Muhibbuddîn Muhammed
b. Muhammed b. Muhammed
es-Sekafî el-Halebî
(ö. 890/1485)

Hanefî fakihî ve tarihçi.

12 Receb 804 (15 Şubat 1402) tarihinde Halep'te doğdu. Ebû'l-Velîd Muhibbuddîn İbnü'ş-Şihne'nin oğludur. Halep, Dimaşk ve Kahire'de çeşitli hocalardan ders aldı. Babasından ve amcası Ebû'l-Büşrâ Fet-huddin ile Ebû'l-Bekâ İzzeddin Muham-med b. Halîl el-Hazîrî ve Bedreddin Muhammed b. Selâme el-Mardînî'den fıkıh, Burhâneddin el-Halebî'den uzun müddet hadis tahsil etti. İbn Hacer el-Askalânî, Burhâneddin İbnü'l-Murahhal ve Şehâ-beddin Ahmed b. Muhammed el-Vâsîrî'den icâzet aldı. Ayrıca kayınpederi Alâ-eddin İbn Hatîb en-Nâsiriyye, İbn Kutlu-boğa, Şehâbeddin İbnü's-Seffâh ve Nû-reddin İbn Hatîbüddehşer'den istifade etti. İslâmî ilimlere, Arap dili ve edebiyatına dair manzum ve mensur birçok temel metni ezberledi. Çok zeki olduğu ve yirmi gün içinde Zeynüddin el-İrâkî ile İbn Mâlik et-Tâî'nin elfiyyelerini ezberleyecek kadar güçlü bir hâfızaya sahip bulunduğu rivayet edilir (Necmeddin İbn Fehd, s. 285).

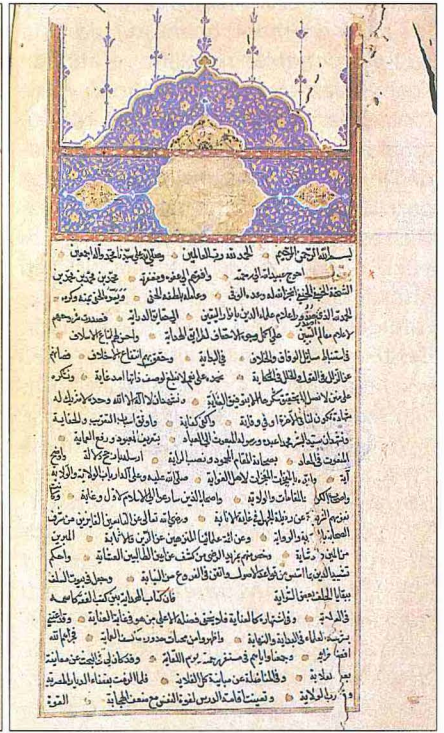
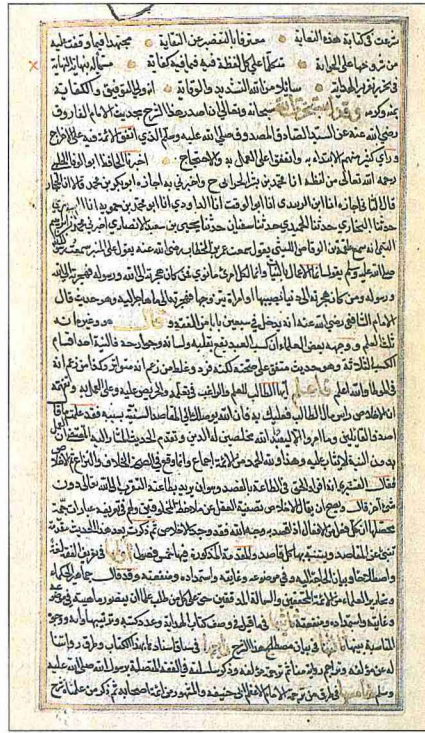
İlk görevine, babasının isteği üzerine ağabeyi Evhadüddin Abdüllatif ile birlikte Eşkemüriyye, Cerdikiyye, Haleviyye ve Şâzbahtıyye medreselerinde ders vermekle başladı. 820'de (1417) Eşkemüriyye Medresesi'ne müderris oldu. Aynı yıl Halep kazaskerliğine getirildi, ardından Şâzbahtıyye Medresesi'ne müderris tayin edildi. Daha sonra Halep Hanefî kadısı (836/1433), ikinci kayınpederi Mısır Şâfiî Başkadısı Veliyyüddin eş-Şeftî'nin desteğiyle sır kâtibi ve ordu nâzırı (848/1445), Haleviyye ve Câveliyye medreselerine müderris, Halep Ulucamii'ne imam-hatip oldu; bu şehirde yetkilerin çoğunu kendisinde topladı. Muhalliflerinin faaliyetleri yüzünden Kahire'ye sır kâtibi olarak gönderildi (857/1453); sekiz ay sonra bu görevden alınıp Kudüs'te ikamete mecbur edildi (1454-1458).

Serbest bırakılınca oğlu Esîrüddin Muhammed'in Hanefî kadısı olarak görev yaptığı Halep'e döndü. Ardından Kahire'de sır kâtipliğine (863/1459) ve Hanefî başkadılığına (866/1462) getirildi. Receb

867'de (Nisan 1463) azledildiye de Mu-
harrem 868'de (Eylül 1463) yeniden aynı
göreve tayin edildi. Bu arada hacca gitti.
Cemâziyelâhîr 870'te (Şubat 1466) göre-
vine son verildi; ertesi yıl Müeyyediyye
Medresesi'nde hadis müderrisliğine ge-
tirildi. 6 Muharrem 871'de (18 Ağustos
1466) üçüncü defa tayin edildiği başka-
dılık görevinden 11 Cemâziyelevvel 877'-
de (14 Ekim 1472) tekrar azledilerek Ku-
düs'e sürüldü. 18 Cemâziyelevvel 882'-
de (28 Ağustos 1477) Şeyhüniyye Hankahı
şeyhliğine getirildi. Hayatının sonlarına
doğru rahatsızlığı sebebiyle Şeyhüniyye
ve Müeyyediyye'deki görevlerine oğlunu
gönderdi. 16 Muharrem 890'da (2 Şubat
1485) vefat etti ve el-Melikü'z-Zâhir Ber-
kük'un türbesi yakınındaki kendi türbe-
sine defnedildi.

İbnü'ş-Şihne fıkıh, kelâm, fıkıh usulü
alanlarındaki bilgisi yanında dil ve edebi-
yattaki kabiliyetini yazdığı şiir ve nesirler-
de göstermiştir. Hadis ilmini çok sevdiği
halde bu alanda ihtisasa sahip değildi.
Kendisinden Necmeddin İbn Fehd, Sehâ-
vî, Cemâleddin Hüseyin el-Fethî, Necmed-
din İbn Kâdî Aclûn gibi âlimler rivayette
bulunmuşlardır. Muhyiddin İbnü'l-Arabî
ve İbnü'l-Fârîz gibi vahdet-i vücüd felse-
fesini benimseyen süfîlere karşı sert mu-
halefet gösteren İbnü'ş-Şihne'nin mevki
ve makama düşkün olduğu ve bu yüzden
birçok kimseyi kendisine düşman ettiği
belirtilir.

Eserleri. 1. *Nihâyetü'n-nihâye fî tah-
rîri takrîri'l-Hidâye*. Burhâneddin el-
Merginânî'nin *el-Hidâye* adlı fıkıh kiti-
bini gusûl bölümüne kadar beş cilde ya-
kın bir hacimde şerhetmiş, fakat çalış-
masını sürdürmemiştir. Beş bölüm-
den oluşan I. cilt önemli mâlumatı içe-
ren müstakil bir eser niteliğindedir. İlk
bölüm fikhin tanımı, konusu, gayesi, baş-
ka ilimlerle ilişkisi hakkında olup diğer
ilimlerle ilişkisinin anlatıldığı kısım kelâm
usulü ve fıkıh usulüne dair iki ayrı muhta-
sar eser mahiyetindedir. Fıkıh usulü bö-
lümünü Ebü'l-Berekât en-Nesefî'nin *el-
Menârü'l-envâr*'ını ihtisar ederek yaz-
dığı için buna "Tenvîrül-Menâr" adını ver-
miştir. İkinci bölümde *el-Hidâye*, üçün-
cü bölümde şerhte kullanılan terimler
hakkında bilgi verilmektedir. Dördüncü
bölümde şârihle metnin müellifi arasın-
daki isnad zincirinde yer alan hocalarla
Merginânî'nin biyografileri, kaynaklarda
el-Menâkıbü'n-Nu'mâniyye adıyla anı-
lan beşinci bölümde ise fetva usulü ko-
nuları yanında başta Ebü Hanîfe olmak
üzere mezhebin ileri gelen âlimlerinin ve
el-Hidâye şârihlerinin hayat hikâyeleri

Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne'nin *Nihâyetü'n-nihâye fî tahrîri takrîri'l-Hidâye* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp.,
Âşir Efendi, nr. 108)

yer almaktadır (Beyazıt Devlet Ktp., Ve-
liyyüddin Efendi, nr. 1319; Süleymaniye
Ktp., Âşir Efendi, nr. 108, Damad İbrâhim
Paşa, nr. 586, Yenicaami, nr. 510, Yazma Ba-
ğışlar, nr. 681; Dârü'l-kütübü'l-Mısriyye, nr.
1479; Halep Evkaf Ktp., Ahmediyye, Fı-
kîh, nr. 456). Bu şerhe Muslihuddin Mus-
tafa Sürûrî bir hâşiye yazmıştır. Beyazıt
Devlet Kütüphanesi'nde kayıtlı (nr. 2504)
Nihâyetü'n-nihâye'nin (*el-Cüz'ü'r-râbi'*
ve'l-hâmis mine'n-Nihâye şerhi'l-Hidâye)
kapağında eserin İbnü'ş-Şihne'ye ait ol-
duğu kaydedilmişse de "Kitâbü'l-Eymân"
la başlayıp "Serikat"la biten kitabın *el-
Hidâye*'ye ait bir başka şerhin bir bölü-
mü olduğu anlaşılmaktadır. 2. *Nüzhe-
tü'n-nevâzır fî Ravzi'l-menâzır* (Süley-
maniye Ktp., Ayasofya, nr. 3232; Damad
İbrâhim Paşa, nr. 871; Hekimoğlu Ali Pa-
şa, nr. 814). Müellifin babasının *Ravzü'l-
menâzır* adlı muhtasar tarihinin şerhi
ve zeyli niteliğindedir. Kitabın tarihte ilk-
lerin ele alındığı on bablık evâil bölümü
müstakil bir eser sayılır (bir nüshası için
bk. Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2986).
Kitapta İbnü'ş-Şihne'nin yeri geldikçe
kendisi ve ailesiyle ilgili verdiği bilgiler
önemlidir. Her ne kadar müellif, babası-
nın eserini yeniden düzenleyip bazı ilâve-

lerde bulunduğunu ve onun bıraktığı yer-
den yazabileceği son tarihe kadar yazma-
yı planladığını belirtir de mevcut be
üç nüsha girişte yer alan fihristte geçen
konuları kapsamaz; âdetâ büyük eserin
mukaddimesi niteliğinde olan bu nüsha-
larda genel hatlarıyla Kuzey Suriye'ye
dair bilgi verilmiştir. Öğrencisi Necmed-
din İbn Fehd, İbnü'ş-Şihne'nin babasının
tarihine büyük bir zeyil yazdığını kayde-
der (*Mu'cemü'ş-şüyûh*, s. 285); Muham-
med Râgib et-Tabbâh da Halep Ahmediyye
Kütüphanesi'nde bir sandık içinde bu
esere ait müsveddeyi gördüğünü, fakat
bu nüshanın çok eksik ve yazım hatala-
rıyla dolu olduğunu belirtir (*İslâmü'n-nü-
belâ*, I, 61). 3. *ed-Dürü'l-muntehab fî
târîhi memleketi Haleb*. Halep'teki sa-
raylar, camiler, medreseler, hanlar, ribât-
lar, mesire ve ziyaret yerleri vb. hakkın-
dadır. Muhammed Râgib et-Tabbâh bu
eserin Ebü'l-Yümn b. Abdurrahman el-
Betrûnî'ye ait olduğunu iddia etmiş
(a.g.e., I, 31-32), kitabın nâşirlerinden Ke-
iko Ohta ise *Nüzhetü'n-nevâzır*'ın bir
bölümü olduğunu belirtmiştir. Serkis ese-
ri Ebü'l-Fazl'a nisbet ederek yayımlamış,
Jean Sauvaget de Ebü'l-Fazl'ın babası ta-
rafından kurulan vakıfları zikretmesi se-

bebiyle kitabın ona ait olmadığı yolunda-ki şüpheleri temelsiz bulmuştur. *ed-Dür-rû'l-müntehab*'da müellifin vefatından sonraki bazı olayların anlatılması esere bir başkası tarafından bazı ilâvelerde bulunulduğunu göstermektedir. İbn Şeddâd'ın *el-A'lâku'l-haîre*'si esas alınarak bazı ilâvelerde bulunulmak suretiyle yazılan eser, ana hatlarıyla *Nüzhetü'n-nevâzır*'in Halep ile ilgili kısmının bir özeti niteliğinde olup daha sonra Betrûnî tarafından buna bazı bilgiler eklenmiştir. Çeşitli neşirleri yapılan kitabı (nşr. Alfred von Kremer, Viyana 1852; nşr. Yûsuf b. İlyân Serkîs, Dimaşk 1909; Halep 1404; nşr. Abdullah Muhammed ed-Dervîş, Dimaşk 1984; nşr. Keiko Ohta, Tokyo 1990) Jean Sauvaget *Les perles choisies d'Ibn Ach-Chihna* adıyla Fransızca'ya çevirmiştir (Beyrut 1933; nşr. Fuat Sezgin, Frankfurt 1993). 4. *el-Manzûmetü'l-bâ'iyye fî 'akâ'id* Ehli's-sünne (*el-Cem' beyne'l-'Umde ve yekûlü'l-'abd*, 'Akide, *el-'Akîdetü's-sa'ide*, *Manzûme fî'l-'akâ'id*, *Manzûme fî uşûlî'd-dîn*). Neseî'nin 'Umde-tü'l-'akâ'id' ile Ali b. Osman el-Üşî'nin *Bed'ü'l-âmâlî* (*Kaşidetü yekûlü'l-'abd*) adlı manzumesi bir araya getirilip bazı ilâvelerde bulunularak meydana getirilen eserin yazımı 1 Cemâziyelevvel 862'de (17 Mart 1458) Kudüs'te tamamlanmıştır (nüshaları için bk. Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 2269; İskenderiye Ktp., Tevhid, nr. 38, 41; Gotha Ktp., nr. 9; Princeton Üniversitesi Ktp., Yahuda, nr. 2307; Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 5258/10, 16708/2; el-Hizânetü't-Teymûriyye, Mecâmî', nr. 218/2; Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 1434). Bu manzumeyi Ahmed b. Muhammed el-Hamevî *Ta'liku'l-kalâ'id 'alâ Manzûmeti'l-'akâ'id* (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 2269/2; Câmiatü Ümmi'l-kurâ, nr. 320; İskenderiye Ktp., Tevhid, nr. 41; Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 22821b) ve Ebû Azbe *Nüzhetü (Behcetü) Ehli's-sünne şerhu 'Akîdeti İbni's-Şihne* (Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 508; Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 2280; el-Hizânetü't-Teymûriyye, nr. 227) adıyla şerhetmiştir. 5. *İstî'âbü'l-kelâm 'alâ Şerhi'l-'Akâ'id*. Sa'deddin et-Teftâzânî'nin eseri üzerine tamamlanmamış bir hâşiyedir (Brockelmann, *GAL*, I, 428). 6. *el-Akvâlü'l-mefrûza fî târiki's-şalâti'l-mefrûza (el-Kelâm 'alâ târiki's-şalât)*. Bilerek birkaç vakit farz namazı vaktinden sonraya bırakıp ardından kazâ etmenin günah olup olmadığı konusunda kendisine sorulan bir soruya cevap olarak yazılmıştır (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 1656). 7. *Şerhu'l-Manzûme fî'l-ferâ'iz*. Babasının *Elfiyye fî'l-*

ulûmi'l-'aşere adlı manzumesinin ferâiz bölümünün şerhidir (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1316; Princeton Üniversitesi Ktp., Yahuda, nr. 1637; Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 822/3). 8. *el-Emâlî'l-Muhibbiyye bi'l-Medreseti'l-Mü'eyyediyye* (Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 264). 9. *Şerhu hıtteti'l-Kâmûs*. Fîrûzâbâdî'nin *el-Kâmûsü'l-muhtâ* adlı lügat kitabının mukaddimesinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., Kadızâde Mehmed, nr. 69). 10. *Şerhu Nazmi'l-muvâfakâti'l-'Ömeriyye li'l-Kur'âni's-Şerîf*. Hz. Ömer'in görüşüne uygun şekilde nâzil olan on sekiz âyeti açıkladığı kendi eserinin şerhidir (Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 5284). Eseri Brockelmann bir yerde Seriyüddin İbnü's-Şihne'ye, başka bir yerde Ebü'l-Fazl İbnü's-Şihne'ye (*GAL Suppl.*, II, 41, 94), Ziriklî ise babası Ebü'l-Velîd'e (*el-A'lâm*, VII, 51) nisbet etmiştir. 11. 'Ahd. Kahire'de Dîvân-ı İnşâ'da sır kâtibi iken yazdığı, Sultan el-Melikü'l-Eşref İnal'ın ölüm döşğinde iken oğlu el-Melikü'l-Müeyyed Ahmed'i vâliht tayin ettiğine dair 865 (1461) tarihli bu belgenin tam metni Sehâvî tarafından kaydedilmiştir (*ez-Zeyl 'alâ Ref'i'l-ışr*, s. 370-375; ayrıca bk. *Fihrisü'l-kütübî'l-'Arabiyye*, VII, 95-96; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 116). 12. *Şebet*. Kendi rivayetlerini kaydedip hocalarını anlattığı bir eserdir (*DMBİ*, IV, 73). İbnü's-Şihne'ye kaynaklarda ayrıca *es-Sîretü'n-nebeviyye*, *İhtîşârü'n-Neşr* (İbnü'l-Cezerî'nin *en-Neşr fî'l-kirâ'ati'l-'aşr* adlı eserinin muhtasarı), *el-Müncidü'l-muğî* fi 'ilmi'l-hadîs, *Tertibü mübhemâti İbn Beşkûvâl 'alâ esmâ'i's-şahâbe*, *Manzûme fî's-şalâti'l-vüştâ*, *İktitâtü'l-ezâhir fî zeyli Ravzi'l-menâzır*, *Şerhu Elfiyyeti İbn Mâlik*, *Şerhu'l-Telhîş* adlı eserler nisbet edilmektedir.

Muhammed Râgıb et-Tabbâh, Kılıç Ali Paşa Kütüphanesi eski kataloğunda (nr. 739) *el-Cevheretü'l-muğî'e* adıyla Ebü'l-Fazl'a nisbet edilen kitabın, Sehâvî'nin Ebü'l-Fazl'ın eserleri arasında zikrettiği birkaç ciltlik *Tabakâtü'l-Hanefiyye* adlı eser olduğunu belirtir (*İ'lâmü'n-nübelâ*, I, 64; krş. *ed-Dav'ü'l-lâmi*, IX, 304). Ancak söz konusu nüsha Kureşî'nin *el-Cevâhîr-ü'l-muğiyye*'si olup Ebü'l-Fazl İbnü's-Şihne sayfa kenarlarında eserdeki bir kısım hataları düzeltilmiş ve Kureşî'nin yer vermediği yahut onun döneminden sonra yaşayan bazı Hanefî âlimlerinin biyografilerini eklemiştir. Bu yanlışlık muhtemelen, kendisi için yazdığı nüshanın kapağında kitap üzerinde yaptığı çalışmayla ilgili açıklamasının yer almasından kaynaklanmıştır. Brockelmann'ın *Târîh* adıyla

la Ebü'l-Fazl'a nisbet ettiği kitap ise (*GAL*, II, 53) babasının *Ravzû'l-menâzır* adlı eseridir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü'l-Fazl İbnü's-Şihne, *Nüzhetü'n-nevâzır fî Ravzi'l-menâzır*, Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, nr. 814, vr. 123^b-125^b; a.mlf., *ed-Dür-rû'l-müntehab fî târihi memleketi Haleb* (nşr. Keiko Ohta), Tokyo 1990, tür.yer.; Necmeddin İbn Fehd, *Mu'cemü's-şüyûh* (nşr. Muhammed ez-Zâhî), Riyad 1402/1982, s. 284-285; Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmi*, VI, 189; IX, 295-305; a.mlf., *ez-Zeyl 'alâ Ref'i'l-ışr* (nşr. Cûde Hilâl – Muhammed Mahmûd Subh), Kahire 1966, s. 125-126, 357-406; a.mlf., *Vecizü'l-kelâm fî'z-zeyl 'alâ Düveli'l-İslâm* (nşr. Beşâr Avvâd Ma'rûf – İsmâ Fâris el-Harestânî), Beyrut 1416/1995, III, 964; Süyûtî, *Nazmü'l-ik-gân* (nşr. Philip K. Hitti), New York 1927, s. 171-172; İbn İyâs, *Bedâ'i'u'z-zühûr*, III, 79, 134, 214; Kâtib Çelebi, *Sülemü'l-vüştâ ilâ tabakâti'l-fühûl*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1887, vr. 227^r; *Keşfü'z-zunûn*, I, 921; II, 1826, 1866, 1949-1950, 2036, 2039; Şevkânî, *el-Bedr-ü'l-tâli*, II, 263-264; Bahâ Ahmed el-Meyhî – Muhammed Biblâvî, *Fihrisü'l-kütübî'l-'Arabiyyeti'l-mahfûza bi'l-Kütübhaneti'l-Hidviyye*, Kahire 1305, II, 7, 41; III, 146; VII, 69, 95-96, 100-101; Muhammed Râgıb et-Tabbâh, *İ'lâmü'n-nübelâ' bi-târîhi Halebi's-şehbâ*, Halep 1344/1925, I, 31-34, 60-64; V, 314-332; Serkîs, *Mu'cem*, I, 134-135; Brockelmann, *GAL*, I, 428; II, 53; *Suppl.*, I, 568; II, 40-41, 94, 116; *Fihrisü'l-Hizâneti'l-Teymûriyye*, Kahire 1950, IV, 134, 138; Fuâd Seyyid, *Fihrisü'l-mahfûzât*, Kahire 1380/1961, I, 164-165; II, 7, 41; Hâlid Reyân, *Fihrisü mahfûzâtî Dâri'l-kütübî'z-Zâhiriyye: et-Târîh ve mülhakâtüh*, Dimaşk 1973, II, 528-539; R. Mach, *Catalogue of Arabic Manuscripts (Yahuda Section) in the Garrett Collection*, Princeton 1977, s. 143, 197, 379; *Fihrisü mahfûzâtî Câmi'ati'l-Melik es-Su'ûd*, Riyad 1982-84, V, 207-208, 214; VI, 278; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), VII, 51; *Fihrisü mahfûzâtî Câmi'ati Ümmi'l-kurâ*, Mekke 1983, I, 98; *el-Müntehab mine'l-mahfûzâtî'l-'Arabiyye fî Haleb*, Beyrut 1986, IV, 213-215; Ramazan Şeşen, *Muhtârât mine'l-mahfûzâtî'l-'Arabiyyeti'n-nâdire fî mektebâti Türkiye*, İstanbul 1997, s. 99; Nikûla Ziyâde, "Mâ sâheme bihi'l-mu'errihûne'l-'Arab fî'l-mPeti's-seneti'l-'ahire min dirâseti'l-târîhi'l-'Arabî ve gayrih fi 'aşri'l-Memâlik", *el-Ebhâs*, XII/4, Beyrut 1959, s. 323-324; D. Sourdel, "İbn al-Şihna", *Ep* (İng.), III, 938; Meryem Sâdık, "İbn Şihne", *DMBİ*, IV, 71-73.

ŞÜKRÜ ÖZEN

İBNÜ'Ş-ŞİHNE, Ebü'l-Velîd (أبو الوليد ابن الشحنة)

Ebü'l-Velîd Muhibbüddin Muhammed
b. Muhammed b. Mahmûd
es-Sekafî el-Halebî
(ö. 815/1412)

Hanefî fakihî, tarihçi.

749'da (1348) Halep'te doğdu. Türk asıllıdır. Atalarından Hüsâmeddin Mahmûd'un, Eyyûbî Sultanı el-Melikü'l-Azîz Gıyâseddin döneminde 616 (1219) yılı ci-